

UDK 811.163.42'374

811.163.42'342.8

Izvorni znanstveni rad

Rukopis primljen 26. II. 2020.

Prihvaćen za tisak 10. VI. 2020.

doi.org/10.31724/rihjj.46.2.35

Domagoj Vidović

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb

dvidovic@ihjj.hr

MORFOLOŠKO-NAGLASNA OBRADA GLAGOLA U *MREŽNIKU*¹

U ovome se radu opisuje morfološko-naglasna obradba glagola u *Mrežniku*. U uvodnome se dijelu naznačuju temeljne odrednice razvoja hrvatske naglasne norme od XIX. stoljeća s posebnim naglaskom na utjecaj hrvatskih dijalektologa, povjesničara jezika i akcentologa na njezin razvoj. Ujedno se stanje u hrvatskome standardnom jeziku uspoređuje sa stanjem u tipološki srodnim europskim tonskim jezicima. U središnjemu se dijelu rada opisuju načela naglašivanja u *Mrežniku* te iznose primjeri obradbe glagola.

1. Uvod

1.1. Opće smjernice u razvoju hrvatske naglasne norme od XIX. stoljeća

O hrvatskoj se naglasnoj normi raspravlja od prvih pokušaja njezine kodifikacije u XIX. stoljeću. Već su hrvatski vukovci poput Pere Budmanija² u prve sveske *Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU-a* unosili ispravke u odnosu na *Srpski rječnik istolkovan njemačkim i latinskim riječma* Vuka Stefanovića Karadžića (1818.), katkad mjesne, ali često i opće, neizravno usmjerujući hrvatsku naglasnu normu prema zapadnoj štokavštini. Razlike se između najmanje dvaju

¹ Rad je izrađen na istraživačkome projektu *Hrvatski mrežni rječnik – MREŽNIK* (IP-2016-06-2141), koji u cijelosti financira Hrvatska zaklada za znanost i koji se provodi u ustanovi nositelju projekta Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

² Opširnije o tome u Ligorio i Kapović 2011.

tipova novoštokavštine naziru i u *Gramatici i stilistici hrvatskoga ili srpskoga jezika* Tome Maretića (1899.), u kojoj se navode mnogi primjeri iz štokavskih govora. Osim u deskriptivnim priručnicima i radovima hrvatskih vukovaca na razlike između hrvatskoga i srpskoga naglašivanja upućivali su mnogi ugledni hrvatski jezikoslovci (poput Nikole Andrića, Stjepana Ivšića, Adolfa Bratoljuba Klaića, Julija Benešića i Mirka Deanovića). Postojanje je barem dvaju smjerova u naglašivanju u standardnim jezicima s novoštokavskom osnovicom naznačeno u *Pravopisu hrvatskosrpskoga književnog jezika* (1960.) Matice hrvatske i Matice srpske, u kojemu su se, iako ne izriječno, sustavno bilježile neke naglasne razlike na temelju kojih se danas međusobno razlikuju srednjojužnoslavenski standardni jezici sa štokavskom osnovicom, ponajprije hrvatski i srpski³. Osvješćivanjem je tih razlika počelo preispitivanje naglasne osnovice hrvatskoga standardnog jezika koja se dotad uglavnom temeljila na naglašivanju u jezičnim priručnicima hrvatskih vukovaca. Hrvatski su jezikoslovci u tome razdoblju nastojali da se u oblikovanje naglasne norme uključe „novoštokavski govori u SR Hrvatskoj, i u bosanskim i zapadnohercegovačkim dijelovima BiH”⁴ (Brozović 1971: 132) pritom ne isključujući hrvatske novoštokavske (i)jekavske govore zapadnoga tipa već ugrađene u normu. Istodobno je u različitim izdanjima *Rječnika stranih riječi* Adolf Bratoljub Klaić naglasno prilagođivao posuđenice, a njegov je *Naglasni sustav standardnoga hrvatskog jezika*, nažalost, otisnut prekasno da bi znatnije utjecao na oblikovanje opće naglasne norme, ali su se, kako navodi priređivač toga priručnika Božidar Smiljanić, njegovim rukopisnim izdanjem uvelike služili spikeri i glumci (Klaić 2013: 5) te je itekako utjecao na uporabnu normu 70-ih i 80-ih godina XX. stoljeća. Uključivanje je novoštokavskih ikavskih govora u oblikovanje hrvatske naglasne uporabne norme 70-ih i 80-ih godina XX. stoljeća u svojim radovima zagovarao i provodio Stjepan Vukušić (1982: 284) vrlo izravno upozoravajući na to da su u *Pravopisnome priručniku* (PHSKJ) „naglasci koji su u hrvatskom književnom jeziku gotovo jedini – uvijek na drugom mjestu”. Iako je nakon osamostaljenja hrvatske države

³ Crnogorski jezik ima svoju staroštokavsku i novoštokavsku inačicu (standardnojezična je novoštokavska, ali je staroštokavsko naglašivanje vrlo rasprostranjeno i u javnome prostoru), a bošnjački se počeo samostalno standardizirati tek nakon raspada Jugoslavije. Treba ipak imati na umu kako su se u dijalektološkim radovima, čak i za vrijeme Jugoslavije, navodile razlike između govora bosanskohercegovačkih muslimana, katolika i pravoslavaca (pri čemu su govori muslimana i katolika, tj. bošnjački i hrvatski govori, gotovo beziznimno bili opisani kao sličniji od govora muslimana i pravoslavaca te katolika i pravoslavaca; usp. Ivić 1956).

⁴ To je potpuno u suglasju s tadašnjim upućivanjem na važnost književnoga jezika bosanskohercegovačkih franjevaca u oblikovanju kasnijega hrvatskog standardnog jezika.

bilo pokušaja promjene naglasnoga inventara hrvatskoga standardnog jezikom kodificiranjem tronaglasne uporabne norme (Škarić 2006), većina je normativno usmjerenih akcentologa ostala vjerna novoštokavskoj naglasnoj osnovici u koju su ugrađeni i naglasni sustavi novoštokavskih ikavskih govora (čiji su govornici najmnogobrojniji unutar hrvatskoga jezičnog korpusa) uz određene otklone od temeljnih četiriju novoštokavskih naglasnih pravila (Anić 1994; Barić i dr. 1997; Raguž 1997; HJS; Silić i Pranjković 2007; Pranjković 2009; Vukušić i dr. 2007) te pokušaje uspostave različitih naglasnih varijeteta i određivanja idealnoga govornika (Matešić 2009; Martinović 2018; Martinović i Matešić 2018). Provedbom bi načela normativne hijerarhije (usporedivoga s teorijom naglasnih varijeteta) naglasna norma postala potpuno ravnopravnom sa svim ostalima jer bi se sustavom normativnih uputnica (koji se najčešće upotrebljava na leksičkoj⁵, a u određenoj mjeri i na morfološkoj razini⁶) mogle lučiti preporučene, dopuštene i istovrijedne naglasne inačice⁷ od onih koje ne pripadaju hrvatskomu standardnom jeziku. Deskriptivni je pristup, pak, uglavnom usmjeren otvaranju naglasne norme nenovoštokavskim idiomima (poglavito govorima velikih gradova; usp. Mićanović 2005). Time bi naglasna norma jedina znatnije odstupala od novoštokavske osnovice. Naime, čak je i u leksičkoj normi, koja je sama po sebi najotvorenija, udio neštokavskih jedinica zanemariv te se uglavnom svodi na pomorske i ribarske nazive, zoonime i fitonome te etnografske dijalektizme.⁸ Na koncu treba napomenuti kako je po strani ostalo djelovanje Bulcsúa Lászla

⁵ Tako se u *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* normativnom uputnicom v. upućuje na normativno bolju riječ, a s pomoću normativne uputnice → normativno se neprihvatljiva riječ upućuje na normativno dobru riječ. Uputnica *usp.* uvodi poveznicu na istoznačnu i normativno istovrijednu natuknicu uz koju se nalazi obrada.

⁶ U *Hrvatskome jezičnom savjetniku* (HJS), *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* (ŠK) i *Mrežniku* poretkom se inačica naznačuje kojemu se obliku daje mala prednost (npr. *brěsāka/brěskvā/brěskvī* u *Školskome rječniku* i *Mrežniku*).

⁷ Primjerice, preporučeni je naglasni lik *filòzofskī* te bi se na njega uputnicom v. upućivao naglasni lik *filozofskī*. Naglasni bi se lik *studěnt* uputnicom → upućivao na *student* ili bi se uz njega stavljala stilska odrednica *razg.*

⁸ Govoreći o leksičkoj razini, George Thomas (1991: 195) navodi kako nijedan standardni jezik ne može biti otvoren svim razinama obogaćivanja podjednako. Isto bi se načelo moglo primijeniti na svaku jezičnu razinu jer bi oblikovanje nenovoštokavske hrvatske naglasne norme upravo nju odvojilo od svih ostalih, fonološke (čakavski i kajkavski govori uglavnom imaju znatno složeniji samoglasnički sustav, a kajkavski te primorski i gradski štokavski najčešće imaju samo jedan par slivenika), ali i morfološke (primjerice, kajkavski govori i dio čakavskih govora izgubili su vokativ, a aorist i imperfekt ušćuvani su tek u iznimnim izdvojenim primjerima; ujedno je i tvorba složenih glagolskih oblika nerijetko drukčija od standardnojezične) i sintaktičke. Ukratko, naglasnu normu ne treba promatrati izdvojeno od ostalih jer ona nije jedina u kojoj neštokavski govori znatnije odstupaju od hrvatskoga standardnog jezika. Na upućivanju na knjigu Georgea Thomasa zahvaljujem Jakovu Kršovniku.

(László 1996a i 1996b). Njegovi su radovi podjednako korisni i za tradicionalnije (zbog primjera iz mjesnih govora) i suvremenije pristupe (poznavanje stanja u drugim slavenskim i općenito tonskim jezicima, ali i poseban sustav bilježenja naglasaka).

U suvremenim se kroatističkim akcentološkim raspravama počesto zanemaruje važna uloga hrvatskih dijalektologa, povjesničara jezika i povijesnih akcentologa u oblikovanju hrvatske naglasne (i ne samo naglasne) norme. Upravo su dijalektološka istraživanja već u prvoj polovici XX. stoljeća usmjerila hrvatsku naglasnu normu prema zapadnoštokavskim govorima kojima govori izrazita većina Hrvata. Za to se osobito zalagao Dalibor Brozović već spomenutim nastojanjem da se novoštokavski ikavski govori ugrade u naglasnu osnovicu hrvatskoga standardnog jezika. Kao teoretičar hrvatskoga standardnog jezika upravo je Dalibor Brozović (uz Josipa Silića) upućivao na odvojenost hrvatskoga standardnog jezika od svakoga pojedinog hrvatskog govora i dijalekta uključujući i one na čijoj se prozodijskoj, fonološkoj, morfološkoj i sintaktičkoj osnovici oblikovao. Hrvatski su dijalektolozi i povjesničari jezika ukazivali na nedovoljnu upućenost i proizvoljna mišljenja o stanju u hrvatskim govorima (još od 70-ih godina kad se Dalibor Brozović⁹ kritički osvrnuo na naglašivanje u Matešićevu rječniku do novijih osvrta na uporabu anketa na razmjerno malome i/ili nereprezentativnome uzorku¹⁰) i neutemeljene tvrdnje da hrvatski govori teže tronaglasnomu inventaru (Kapović¹¹ 2010). Povijesni su akcentolozi istraživali i naglasne sustave u djelima hrvatskih jezikoslovaca iz predstandardizacijskoga razdoblja poput Bartola Kašića, Ivana Belostenca, Jakova Mikalje i Šime Starčevića (Kapović 2015, 2018a; Delaš 2012), iz kojih se naziru kasnije tendencije u naglašivanju. Pritom je važno spomenuti prožimanje raznorodnih naglasnih sustava hrvatskih govora, dijalekata i narječja koji se razlikuju u inventaru, ali se njihova povezanost ogleda u odnosima¹². Primjena, pak, sustava naglasnih paradigma, koju je u hrvatska akcentološka istraživanja uveo Mate Kapović, omogućila je sustavniji

⁹ O tome opširnije u Brozović 1971.

¹⁰ O tome opširnije u Vidović 2020: 281–287.

¹¹ Kapović (2010: 49) napominje kako „niti jedan od hrvatskih dijalektologa nije izvijestio o nestanku kratkoga uzlaznoga naglasaka u kojem od štokavskih govora” dopunivši svoju tvrdnju kako ako i postoji tronaglasni sustav s kratkosilaznim, dugosilaznim i dugouzlaznim naglaskom, u što osobno sumnja, „tu onda nije riječ o neutralizaciji kratkih naglasaka, nego o nepotpunu usvajanju hrvatskoga standardnoga naglasaka”.

¹² Novoštokavski se naglasni likovi vrlo jednostavno izvode iz čakavskih i kajkavskih, pa je poznavanje tih odnosa ključno u određivanju općih pojava u hrvatskim govorima. Primjerice, neoslabljeno preskakanje

pristup, poglavito u slučajevima kad u priručnicima nema dosljednih rješenja¹³ (Kapović 2005, 2018b).

1.2. Bilježenje naglasaka u nekim europskim tonskim jezicima

U ovome ću se dijelu rada usmjeriti na opis stanja u hrvatskome jeziku tipološki srodnim europskim tonskim jezicima.

Tako se u rječniku Švedske akademije¹⁴ *Svensk ordbok* (dostupnome na portalu svenska.se) bilježi mjesto (glavnoga) naglasaka u dvosložnim i višesložnim riječima znakom koji ujedno označava i intonaciju: ´ (naziva se akut ili 1. naglasak) ili ` (naziva se gravis ili 2. naglasak). Slično je i u rječniku Norveške akademije *Det Norske Akademis ordbok* (www.naob.no). Razlika je u tome što se u norveškome rječniku znak za naglasak (uglavnom) bilježi iza naglašenoga sloga, a u švedskome položaj znaka za naglasak ujedno označuje dužinu te stoji iza samoglasnika ako je samoglasnik dug (npr. *ta`la*), a iza suglasnika koji slijedi ako je samoglasnik kratak (npr. *sjung`a*). U jednosložnim se riječima naglasak ne označuje jer se zna da je na jedinome slogu i da je riječ o akutu. Švedski i norveški imaju rječnike koji se zovu *Lexin*, a namijenjeni su neizvornim govornicima, ponajprije useljenicima. U švedskim rječnicima (<https://lexin.nada.kth.se/lexin>) bilježi se mjesto naglasaka u dvosložnim i višesložnim riječima. Intonacija se u slučaju akuta ne obilježava, a gravis je označen brojkom 2 ispred riječi, npr. *talar* [ʔt`a:lar]. Mjesto naglasaka u većini se dvojezičnih rječnika označava znakom ´ ispred naglašenoga samoglasnika, a u jednojezičnome točkom ispod toga samoglasnika, primjerice *talar* [ʔṭa:lar]. Pritom je naglašen samo osnovni oblik, pa moguće promjene u paradigmi, koje inače nisu česte, nisu vidljive. U rječniku *Svensk ordbok* kao natuknički oblik uzet je infinitiv, pa je, primjerice, za glagol *sjunga* ‘pjevati’ navedeno da ima gravis (*sjungà*), a u *Lexinu* je natuknički oblik prezent, pa je naznačen akut (*sjunger* [sj`ung:er]). Većina rječnika ima i zvukovni zapis izgovora. U norveškim rječnicima (<https://lexin.oslomet.no>) bilježi se samo mjesto naglasaka (bez obzira na to koliko slogova riječ ima)

naglasaka opća je, a ne samo novoštokavska pojava, što potvrđuju čakavski likovi *ũ poje*, ali i *nā zemju*. Sličnih primjera ima i u kajkavskome.

¹³ Razvidno je to, među ostalim, na primjeru imenica koje pripadaju dijakronijskim *o*-osnovama (usp. Vidović 2014).

¹⁴ Na primjerima iz švedskoga i norveškoga zahvaljujem kolegici Dariji Lazić.

podcrtavanjem naglašenoga samoglasnika.¹⁵ Podloga su švedskomu standardnom jeziku govori u središnjoj Švedskoj, no postoje različite područne inačice standarda. Finska inačica švedskoga u Finskoj ima status službenoga jezika i svoje jezične priručnike. Noviji su švedski jezični priručnici izrazito deskriptivni te se iz njihovih najnovijih izdanja uklanjaju normativne napomene. Norveški također ima dva pisana standardna jezika. Izgovor im nije standardiziran iako su dijalektne razlike u norveškome znatno veće nego u švedskome.

Litavski je standardni jezik za osnovicu uzeo zapadne (aukštaitiske) dijalekte, od kojih su istočni (žemaitiski) poprilično različiti među ostalim po tome što razlikuju tonove i u zanaglasnim slogovima (Kapović 2015: 135, 138).

Letonski standardni jezik ima tri naglaske iako je većina letonskih govora dvo-naglasna. Taj je sustav normirao letonski jezikoslovac Jānis Endzēlins (1873. – 1961.), a njegova je *Gramatika letonskoga jezika*, čiji je suautor bio Kārlis Mīlenbahs (1853. – 1916.), doživjela 13 izdanja (Kapović 2015: 140).

Suvremeni slovenski jezik ima dva različita standardnojezična naglasna sustava: tonski i netonski. Tonski je standardni jezik tronaglasan, a netonski razlikuje samo duge i kratke slogove (s tim da se u nekim slovenskim gradskim govorima izgubila i razlikovna duljina). Netonski je naglasni sustav u slovenski jezik uveden 50-ih godina XX. stoljeća uz tvrdnju da 2/3 govornika slovenskoga jezika govori njime (Kapović 2015: 85).

Iz navedenih je primjera razvidno kako su europski tonski jezici prolazili i prolaze različite tipove standardizacije, koji su se odrazili i na naglasni sustav. Švedski i norveški nemaju normiran izgovor, slovenski ima dva standardna naglasna sustava, a litavski i letonski standardni jezik, poput hrvatskoga, imaju jasno određenu dijalektnu osnovicu. Štokavska osnovica hrvatskoga standardnog jezika postupno se oblikuje tijekom posljednjih četiriju stoljeća, većina su govornika hrvatskoga jezika novoštokavci, ali je naglasni inventar hrvatskih govora istodobno najraznolikiji u slavenskome svijetu¹⁶ te je stoga izbor jednoga od naglasnih sustava bio nužan. Za razliku od naglasne norme letonskoga standardnog jezika hrvatska je naglasna norma oblikovana na osnovici najrasprostranjenijih govora.

¹⁵ Isti je postupak primijenjen i u *Mrežniku* u modulu za neizvorne govornike.

¹⁶ Samo na temelju naglasnoga inventara u hrvatskome se može lučiti osam naglasnih sustava (usp. Kapović 2015: 51).

2. Opća načela naglašivanja u *Mrežniku*

Pri naglašivanju su u *Mrežniku*, kao i prethodno u *Školskome rječniku hrvatskoga jezika*, pregledani stariji i noviji jezični priručnici u kojima su označeni naglasci kako bi se stekao uvid u raspon rješenja koja se u njima nalaze, proučena su rješenja zabilježena u normativnim priručnicima te radovi u kojima se opisuju tendencije u naglašivanju. Ta su se rješenja uspoređivala i sa stanjem zabilježenim u mjesnim govorima (ne samo novoštokavskim nego i staroštokavskim, čakavskim i kajkavskim) te su se dodatno provjeravala s pomoću naglasnih paradigma kako bi bila što sustavnija. Ujedno su dodatno usklađena s pravopisnim rješenjima¹⁷. U obama se rječnicima strogo pridržavalo četiriju temeljnih standardnojezičnih naglasnih pravila koja su se provodila s pomoću načela sustavnosti, tradicijskoga načela, načela ovjerenosti i potvrđenosti u uporabi, načela jednostavnosti, načela normativne hijerarhije te načela gospodarnosti (usp. HP: VII–IX).

Da bi se provelo načelo sustavnosti, još su u *Školskome rječniku* točno određeni morfološki oblici koji se donose uza pojedine riječi, a sustav naglasnih paradigma pripomogao je u izboru standardnojezičnih naglasnih inačica. Kako bi se predočilo stanje u jezičnim priručnicima, u tablici 1. i tablici 2. uz primjere iz *Školskoga rječnika* navodim primjere iz *Rječnika hrvatskoga jezika* (RHJ) i *Hrvatskoga enciklopedijskog rječnika* (HER).

Tablica 1. Sklonidba riječi *most*

padež i broj	RHJ	HER	ŠK
N jd.	môst	môst	môst
G jd	mòsta	mòsta	mòsta
L jd.			mòstu
N mn.	mòstovi	mòstovi	mòstovi
G mn.	mòstōvā		mòstōvā

¹⁷ Budući da suvremeni hrvatski pravopisi bilježe pridjev *vrijednosni* i imenicu *vrijednosnica*, u *Školskome su rječniku* izabrane naglasne inačice *vrijédnosnī* (sustav dopušta i inačicu *vr(j)èdnosnī*) i *vrijédnosnica* (sustav dopušta i inačicu *vr(j)èdnosnica*) kako bi bile podudarne s pravopisnim rješenjem (u *Hrvatskome pravopisu* zabilježeni su pridjev *vrijednosni* i imenica *vrijednosnica*, a naglasak bi *vr(j)èdnosnī* i *vr(j)èdnosnica* podrazumijevao preporučene likove **vrednosni* i **vrednosnica* te dopuštene **vrjednosni* i **vrjednosnic(a)*. Naravno, imenice su *rječnik* i *vjėsnik* naglašene kao i u većini suvremenih hrvatskih jezičnih priručnika iako bi takav izgovor podrazumijevao zapis **rječnik* i **vijesnik*. Te su standardnojezične naglasne inačice odabrane po načelu ovjerenosti i potvrđenosti u uporabi.

Tablica 2. Sklonidba riječi *nos*

padež i broj	RHJ	HER	ŠK
N jd.	nôš	nôš	nôš
G jd.	nôsa	nôsa	nôsa
A jd.		nôš	
L jd.		nôsu	nôsu
N mn.	nôsovi	nôsovi	nôsovi
G mn.			nôsovā

Prema načelu sustavnosti u *Školskome rječniku* uz obvezatni se genitiv jednine donose i nominativ i genitiv množine (ako je množina realna). Iz tablice je razvidno kako se u *Rječniku hrvatskoga jezika* za imenice koje pripadaju istomu naglasnom tipu donose različiti oblici. U *Hrvatskome enciklopedijskom rječniku* uz imenicu *nos* donose se akuzativ i lokativ jednine, koji se ne donose uz imenicu *most*. Iz navedenoga je primjera razvidno da načelo sustavnosti u *Rječniku hrvatskoga jezika* i *Hrvatskome enciklopedijskom rječniku* nije provedeno ni na razini morfoloških ni na razini naglasnih oblika.¹⁸ U *Mrežniku* se kod imenica donosi cjelokupna paradigma.

U *Školskome rječniku* i *Mrežniku* provodi se tradicijsko načelo. Pri donošenju svakoga rješenja u obzir su uzeti različiti hrvatske priručnici: 1) deskriptivni, kako bi se utvrdile sve mogućnosti unutar sustava, i 2) preskriptivni, kako bi se utvrdilo koje su naglasne inačice izabrane kao standardnojezične. Ono je, primjerice, bilo odlučujuće u odabiru lika *brèza* (danas uglavnom potvrđen u Bosni, Gackoj i na Žumberku; Matasović i dr. 2018: 83). Naime, u hrvatskim je govorima potvrđen i lik *bréza*, ali nije ovjeren u suvremenim normativnim hrvatskim rječnicima.

Načelo ovjerenosti i potvrđenosti u uporabi nije uvijek jednostavno provesti jer ne postoje korpusi naglašenih tekstova. To se načelo počesto nastoji provesti na temelju anketa zanemarujući sustavna dijalektološka istraživanja i povijesno-jezične činjenice na temelju kojih je moguće ne samo točnije odrediti naglasni inventar govornika hrvatskoga jezika nego i na temelju uvida u stanje u čakavskim i kajkavskim govorima odabrati koje od ovjerenih i potvrđenih rješenja. Primjerice, iz čakavskoga se lika *čovik/čovèk* izvodi novoštokavski *čovjek* te je

¹⁸ Valja napomenuti i kako se u većini hrvatskih suvremenih rječnika kratka množina navodi samo u genitivu množine.

osim zbog načela ovjerenosti i potvrđenosti u uporabi navedeno naglasno rješenje izabrano i zbog toga što na njega upućuju i likovi u neštokavskim idiomima iako su u jezičnim priručnicima navedene i druge naglasne inačice¹⁹. Time se neštokavski idiomi također uključuju u oblikovanje naglasne norme.

Načelo jednostavnosti očituje se u nastojanju da se dvostrukosti svedu na najmanju mjeru. Pritom treba imati na umu da različita naglasna rješenja često utječu i na pravopisnu normativnu razinu (usp. primjere *osmijeh* i *osmjeh*, *prv(j)enac* i *prvijenac* te *pr(j)evara* i *prijevara*²⁰ u različitim hrvatskim pravopisima; npr. Babić i Moguš 2010: 288, 335, 347). Ni u *Školskome rječniku* ni u *Mrežniku* ne donose se naglasne dvostrukosti.

Načelo normativne hijerarhije provedeno je izborom standardnojezičnih rješenja te se u obama rječnicima navodi samo preporučeni naglasni lik.²¹

Načelo se gospodarnosti u *Školskome rječniku* provelo izborom točno određenih oblika za pojedine vrste riječi. Budući da mrežni rječnici nisu ograničeni brojem stranica, u *Mrežniku* se navodi više oblika (primjerice, cjelokupna imenička sklonidba i sva lica u prezentu). Ipak, zbog rjeđe se potvrđenosti u uporabi donosi po jedno lice u aoristu i imperfektu, a kod glagolskoga pridjeva trpnoga ženski se i srednji rod donose samo ako je naglasak pomičan (npr. *rečen* – *rečena* – *rečeno*).

3. O naglašivanju glagola

Glagolski je sustav višestruko normativno izazovan ponajprije zbog svoje složenosti. U njemu su već opisane razlike u naglašivanju u drugoj polovici XX. stoljeća postale razvidnim normativnim razlikama između hrvatskoga i srpsko-

¹⁹ Lik je *čđvjek* zabilježen u HER-u.

²⁰ Naglasci su se u *Školskome rječniku* i *Mrežniku* nastojali uskladiti s pravopisnom normom gdje se god moglo, stoga ovjereni i potvrđeni naglasci *ljčkovi* i *djčlovi* nisu, kao ni u drugim jezičnim priručnicima, uzeti u obzir kao standardnojezični jer nisu usklađivi s pravopisnom normom.

²¹ Dosljedna provedba načela normativne hijerarhije teško je provediva zbog toga što bi zbog velikoga broja oblika (poglavito u glagolskome sustavu) došlo do kršenja načela gospodarnosti. To što se u rječniku navodi samo jedan naglašeni oblik ne znači da je svaki drugi proskribiran, nego da je odabran kao jedno od mogućih rješenja. Slično postupaju i Anić (1998: 1409): „Onaj tko se služi Rječnikom nalazi zabilježen uobičajen standardni (književni) naglasak. Ipak, mora znati da se svi drugačiji naglasci ne smatraju u praktičnom životu jezika jednako dalekim ili nepravilnim prema strogo shvaćenom književnom naglasku.”

ga standardnog jezika vidljivim već u *Pravopisnome priručniku*, primjerice u različitome naglašivanju ponajprije u prezentu (npr. *želimo* i *žëlimo*) i infinitivu (npr. *vúci* i *vûci*). Sustavna su odstupanja od vukovske norme u tim primjerima u hrvatskome standardnom jeziku prevladala već 70-ih godina te su ugrađena i u deskriptivne i u preskriptivne jezične priručnike.²² Različita su odstupanja od novoštokavske naglasne norme nakon 1990., za čiju se kodifikaciju u određenim kategorijama zalaže dio hrvatskih jezikoslovaca, uglavnom zaobišla glagole. Štoviše, Ivo Pranjković (2009) izrijeком navodi kako se odstupanja od četiriju temeljnih naglasnih pravila nipošto ne bi smjela širiti na prezent glagola (npr. *nastûpām*). U suvremenim je jezičnim priručnicima jedini sustavan zahvat u glagolskome sustavu bilo izostavljanje zanaglasne dužine „na posljednjemu slogu u 1. licu prezenta glagola na *-irati*”²³ (Anić 1994: VII), no on nije odjeknuo u drugim jezikoslovnim priručnicima. Međutim, ostala su mnoga nerazriješena pitanja poput uspostave načela normativne hijerarhije ne samo na naglasnoj nego i na morfološkoj razini, primjerice problematiziranje normativnoga statusa aorista²⁴ i imperfekta, čiji se oblici neovisno o tome navode u priručnicima.

U *Školskome rječniku* glagolski se oblici donose prema načelu sustavnosti. Tako se za većinu glagola donosi prvo lice jednine i treće lice množine prezenta. Treće se lice jednine prezenta navodi kod glagola koji dolaze samo u trećemu licu i kod onih kod kojih su se u trećemu licu jednine dogodile neke fonološke ili naglasne promjene (kod tih se glagola navodi i prvo lice jednine i treće lice jednine). Zatim se navodi imperativ u 1. licu jednine. U *Školskome rječniku* navodi se i

²² Ta su odstupanja proširena i u glagola koji pripadaju istomu naglasnom tipu s kratkim naglaskom (npr. *mōći*, *rēci* prema *mōći*, *rēci*), s tim da je sporadično u pokojemu rječniku ostao stariji naglasak (npr. *rēci* u RHJ-u).

²³ Anić je na istome mjestu kao sustavan zahvat naveo izostavljanje dužine iza dugouzlaznoga naglaska u prezentu glagola tipa *pásem* iako je riječ o sustavnome naglasku (usp. čak. *pāsēn*) te je lik *pásēm* analoški. S druge strane, ostavio je analoški lik *pěčēm* iako je lik *pěčem* sustavan (usp. čak. *pečēn*).

²⁴ Tu se ponovno vrlo često donose proizvoljni zaključci kako se aorist nigdje ne upotrebljava, no u novoštokavskim ikavskim govorima, poglavito u Bosni i Hercegovini, Dalmatinskoj zagori i Lici, aorist je vrlo raširen. Štoviše, u hercegovačkim novoštokavskim govorima, podjednako ikavskim i (i)jekavskim, aorist je prošlo vrijeme koje je najčešće u uporabi, znatno je češći od perfekta, koji se uglavnom rabi kao krnji u pripovijedanju (*Poša/Pošo ja u Mostar.*). Vrlo bi zanimljivo bilo proučiti tekstove novinarsko-publicističkoga stila u tiskovinama Hrvata u Bosni i Hercegovini u kojima je već naokolo aorist znatno zastupljeniji nego u tekstovima Hrvata u Hrvatskoj. Imperfekt je u hrvatskim govorima ušćuvan u malome broju primjera. Silić i Pranjković (2007: 192) navode kako se aorist u hrvatskome standardnom jeziku koristi samo u „razgovornome i beletrističkome stilu“, a imperfekt „uglavnom samo u beletrističkom“. Ipak, neovisno o stanju u hrvatskim mjesnim govorima aoristni se i imperfektni oblici navode u svim hrvatskim priručnicima.

aorist u svršenih i nesvršenih glagola²⁵ te se obvezno navodi prvo lice jednine, a treće se lice jednine navodi kad je fonološki ili naglasno bitno. U imperfektu se navodi prvo lice svih nesvršenih glagola. Obvezatno se navodi pridjev radni u muškome rodu osim za one glagolske pridjeve koji se upotrebljavaju samo u srednjemu rodu. Kad su morfološki ili naglasno relevantni, navode se i glagolski pridjevi u srednjemu i ženskome rodu te u množini muškoga roda. Kod prijelaznih se i nekih povratnih glagola u muškome rodu obvezno navodi i pridjev trpni, a glagolski se prilog sadašnji i prošli navode kad su fonološki razlikovni. U *Mrežniku* se donosi cjelokupan prezent, glagolski pridjevi radni u svim trima rodovima, glagolski pridjev trpni obvezatno u muškome rodu, a kad je naglasak pomičan, i u ženskome i srednjemu rodu. Donose se ujedno glagolski prilozi (glagolski prilog sadašnji kod nesvršenih, glagolski prilog prošli kod svršenih te oba glagolska priloga kod dvovidnih glagola).

U nastavku navodim primjer obrade glagola *biti* u *Školskome rječniku* i *Mrežniku*:

ŠK

bīti¹ *gl. dvov. neprijel. <prez. 1. l. jd. jèsam/sam/bùdēm, 3. l. mn. jèsu/su/bùdū, imp. bùdi, aor. bīh/bjēh, imperf. bijāh/bjēh, prid. r. m. bīo, ž. bīla, s. bīlo, mn. bīli, pril. s. būdūci, pril. p. bīvši>*

MR

biti *gl. dvov. neprijel. prez. jd. 1. l. jèsam/sam/bùdēm, 2. l. jèsi/si/bùdēš, 3. l. jèst/je/bùdē, mn. 1. l. jèsmo/smo/bùdēmo, 2. l. jèste/ste/bùdēte, 3. l. jèsu/su/bùdū; imp. bùdi; aor. bīh/bjēh; imperf. bijāh; prid. r. m. bīo, ž. bīla, s. bīlo, pril. s. būdūci; pril. p. bīvši*

Za uvid u naglašivanje glagola donosim primjere iz *Mrežnika* po sinkronijskim paradigmama prilagođenim na temelju „dijakronijskoga proučavanja slavenske akcentuacije” (Kapović 2006: 159). O primjeni navedenih paradigma na glagole vidi u Kapović 2018b.

naglasna paradigma A

vīdj²eti **vidjeti** *gl. dvov. prijel. prez. jd. 1. l. vīdīm, 2. l. vīdīš, 3. l. vīdī, mn. 1. l.*

²⁵ Aorist se u *Školskome rječniku* i *Mrežniku* navodi i kod svršenih i kod nesvršenih glagola jer većina gramatika spominje mogućnost izvođenja aorista i od nesvršenih glagola (ŠK: XV).

vīdīmo, 2. l. vīdīte, 3. l. vīdē; *imp.* vīdi; *aor.* vīdjeh; *imperf.* vīdāh/vīdijāh; *prid.* r. m. vīdio, ž. vīdjela, s. vīdjelo; *prid. t.* vīđen; *pril. s.* vīdēći; *pril. p.* vīdjēvši

pāmtīti **pāmtīti** *gl. nesvrš. prijel. prez. jd. 1. l. pāmtīm, 2. l. pāmtīš, 3. l. pāmtī, mn. 1. l. pāmtīmo, 2. l. pāmtīte, 3. l. pāmtē; imp. pāmti; aor. pāmtih; imperf. pāmtijāh/pāmcāh; prid. r. m. pāmtio, ž. pāmtila, s. pāmtilo; prid. t. pāmćen; pril. s. pāmtēći*

zāpāmtīti **zāpāmtīti** *gl. nesvrš. prijel. prez. jd. 1. l. zāpāmtīm, 2. l. zāpāmtīš, 3. l. zāpāmtī, mn. 1. l. zāpāmtīmo, 2. l. zāpāmtīte, 3. l. zāpāmtē; imp. zāpāmti; aor. zāpāmtih; prid. r. m. zāpāmtio, ž. zāpāmtila, s. zāpāmtilo; prid. t. zāpāmćen; pril. p. zāpāmtīvši*

Riječ je o kategoriji glagola u kojima je naglasak nepomičan na osnovi ili na prefiksu u slučaju povlačenja kratkosilaznoga na prethodni slog (Kapović 2018b: 165). Tek se u nekih glagola iz ove kategorije u glagolskome pridjevu trpnome ujednačava naglasak prema naglasnoj paradigmi C, tj. postaje pomičan (npr. *pojèden – pojedèna*).

naglasna paradigma B

mōliti **mōliti** *gl. nesvrš. prijel. prez. jd. 1. l. mōlīm, 2. l. mōlīš, 3. l. mōlī, mn. 1. l. mōlīmo, 2. l. mōlīte, 3. l. mōlē; imp. mōli; aor. mōlih; imperf. mōljāh; prid. r. m. mōlio, ž. mōlila, s. mōlilo; prid. t. mōljen; pril. s. mōlēći*

vīkati **vīkati** *gl. nesvrš. neprijel. prez. jd. 1. l. vīčēm, 2. l. vīčēš, 3. l. vīčē, mn. 1. l. vīčēmo, 2. l. vīčēte, 3. l. vīčū; imp. vīči; aor. vīkah; imperf. vīkāh; prid. r. m. vīkao, ž. vīkala, s. vīkalo; pril. s. vīčūći*

vīknuti **vīknuti** *gl. nesvrš. neprijel. prez. jd. 1. l. vīknēm, 2. l. vīknēš, 3. l. vīknē, mn. 1. l. vīknēmo, 2. l. vīknēte, 3. l. vīknū; imp. vīkni; aor. vīknuh; prid. r. m. vīknuo, ž. vīknula, s. vīknulo; pril. p. vīknūvši*

U ovoj su kategoriji glagola podudarni naglasci u prezentu, imperfektu, glagolskome pridjevu trpnome te glagolskome prilogu sadašnjemu s jedne te imperativu, aoristu, glagolskome pridjevu u muškome rodu i glagolskome prilogu prošlome²⁶ s druge strane.

²⁶ Naglasak glagolskoga pridjeva sadašnjega čuva naglasak prezentske osnove (npr. *būdēm – būdūći; idēm – idūći*) te se naglasno razlikuje od pridjeva (*būdūći, idūći*).

naglasna paradigma C

vûći **vući** *gl. nesvrš. prijel./neprijel. prez. jd. 1. l. vúčem, 2. l. vúčeš, 3. l. vúče, mn. 1. l. vúčemo, 2. l. vúčete, 3. l. vúkū; imp. vúci; aor. vúkoh; imperf. vúčijāh; prid. r. m. vúkao, ž. vúkla, s. vúklo; prid. t. m. vúčen, ž. vučèna, s. vučèno; pril. s. vúkūći*

izvûći **izvúći** *gl. svrš. prijel. prez. jd. 1. l. izvúčem, 2. l. izvúčeš, 3. l. izvúče, mn. 1. l. izvúčemo, 2. l. izvúčete, 3. l. izvúkū; imp. izvúci; aor. izvúkoh; prid. r. m. izvúkao, ž. izvúkla, s. izvúklo; prid. t. m. izvúčen, ž. izvučèna, s. izvučèno; pril. p. izvúkāvši*

ispeći **ispeći** *prez. jd. 1. l. ispècem, 2. l. ispèčeš, 3. l. ispèče, mn. 1. l. ispèčemo, 2. l. ispèčete, 3. l. ispèkū; imp. ispèci; aor. ispèkoh; prid. r. m. ispekao, ž. ispekla, s. ispeklo; prid. t. m. ispèčen, ž. ispečèna, s. ispečèno; pril. p. ispekāvši*

dāti **dati** *gl. svrš. prijel. prez. jd. 1. l. dām/dádem/dādnēm, 2. l. dāš/dádeš/dādnēš, 3. l. dā/dáde/dādnē, mn. 1. l. dāmo/dádemo/dādnēmo, 2. l. dáte/dádete/dādnēte, 3. l. dājū/dādū/dādnū; imp. dāj/dādni; aor. dāh/dādoh; prid. r. m. dāo, ž. dála, s. dālo; prid. t. m. dān, ž. dána, s. dāno; pril. p. dāvši*

pròdati **prodati** *gl. svrš. prijel. prez. jd. 1. l. pròdām, 2. l. pròdāš, 3. l. pròdā, mn. 1. l. pròdāmo, 2. l. pròdāte, 3. l. pròdaju; imp. pròdāj; aor. pròdah/pròdadoh; prid. r. m. pròdao, ž. pròdāla, s. pròdālo; prid. t. pròdān; pril. p. pròdāvši*

lètjeti **letjeti** *gl. nesvrš. neprijel. prez. jd. 1. l. lètīm, 2. l. lètīš, 3. l. lètī, mn. 1. l. lètīmo, 2. l. lètīte, 3. l. lètē; imp. lèti; aor. lètjeh; imperf. lètjāh/lèčāh; prid. r. m. lètio, ž. lètjela, s. lètjelo; pril. s. lètēći*

polètjeti **poletjeti** *gl. svrš. neprijel. prez. jd. 1. l. pòletīm, 2. l. pòletīš, 3. l. pòletī, mn. 1. l. pòletīmo, 2. l. pòletīte, 3. l. pòletē; imp. polèti; aor. polètjeh; prid. r. m. polètio, ž. polètjela, s. lètjelo; pril. p. polètjēvši*

U ovoj je kategoriji glagola došlo do različitih ujednaka. U infinitivu dijela navedenih glagola barem pedesetak godina prevladavaju standardnojezični likovi *vúći, izvúći* i *ispeći*²⁷ (stariji su likovi *vúci, izvúci* i *ispèci*²⁸). U prezentu je tih

²⁷ Ti su naglasni likovi nastali zbog toga što je u mnogim govorima *-i* u infinitivu otpalo te su navedeni glagoli postali jednosložni (npr. *pèc, vúc*).

²⁸ Treba napomenuti kako su oni zabilježeni u nekim hrvatskim štokavskim govorima (primjerice, u zapadnoj Bosni i Ravnim kotarima).

glagola uščuvana iskonska kračina (*vučem, izvučem*), ali je izabran ujednačeni naglasak koji preteže u zapadnoj štokavštini (*vučemo i pečemo* umjesto očekivanoga *vučemo i pečemo*²⁹). Pomičnost naglasaka uščuvana je u temeljnim glagolima u glagolskome pridjevu radnome (*vũkao – vũkla, d̃ao – d̃ala*), ali su u prefigiranih glagola likovi ujednačeni prema naglasnoj paradigmi A (*izvũkao – izvũkla, ispekao – ispeklo, pr̃d̃ao – pr̃d̃ala*). Kod glagolskoga pridjeva trpnoga pomičnost je naglasaka uščuvana u temeljnim glagolima tipa *d̃an – d̃ana* u primjerima kao što su *izvũčen – izvũčena i ispečen – ispečena*, a u drugim je slučajevima paradigma ujednačena prema n. p. A (*pr̃d̃an – pr̃d̃ana*).³⁰ U prefigiranih glagola kao što je *poletjeti* u prezentu se naglasak pomiče za slog naprijed (*p̃oletim* umjesto u hrvatskome jeziku dijalektnoga *polètim*), što je također bilježita zapadnoštokavska značajka.

Upravo se na primjeru glagola koji pripadaju naglasnoj paradigmi C može zorno predočiti primjena načela normativne hijerarhije:

ispeći / reg. i zast. ispeći ispeći prez. jd. 1. l. ispečem/ispečēm, 2. l. ispečeš/ispečēm, 3. l. ispeče/ispečē, mn. 1. l. ispečemo/ispečēmo / reg. ispečemo/ zast. ispečemo, 2. l. ispečete/ ispečēte / reg. ispečete/ zast. ispečete, 3. l. ispekū; imp. ispeći; aor. ispekoh; prid. r. m. ispekao / reg. i zast. ispekao, ž. ispekla / reg. i zast. ispekla, s. ispeklo / reg. i zast. ispeklo; prid. t. m. ispečen, ž. ispečena/ispečena, s. ispečeno/ispečeno; pril. p. ispekāvši / reg. i zast. ispekāvši

Iz navedenoga je razvidno kako je načelo normativne hijerarhije u glagolskome sustavu zbog njegove složenosti znatno teže uskladiti s načelima gospodarnosti i jednostavnosti nego u drugih promjenjivih riječi.

4. Zaključak

U ovome se radu opisuje morfološko-naglasna obradba glagola u *Mrežniku*. U uvodnome se dijelu rada naznačuju opće smjernice u razvoju hrvatske naglasne norme od XIX. stoljeća. Naime, već su hrvatski vukovci usmjerili hrvatsku

²⁹ Na čakavskome su području potvrđeni naglasci *vučem̃* i *pečem̃*, a u Arj-u i poslije u PHSKJ-u *vučemo* i *pečemo*.

³⁰ Naravno, moguće je i ujednačiti paradigmu po n. p. A u glagolskome pridjevu radnome (npr. *vũkao – vũkla*) i trpnome (npr. *vũčen – vũčena*).

normu prema zapadnoštokavskim govorima, a u drugoj su polovici XX. stoljeća u naglasnu osnovicu hrvatskoga standardnog jezika uključeni i novoštokavski ikavski govori. U tome su važnu ulogu odigrali hrvatski dijalektolozi, povjesničari jezika i akcentolozi ponajprije upućujući na naglasni inventar hrvatskih govora i njihova prožimanja te upozoravajući na neutemeljenost pokušaja stvaranja nove naglasne osnovice za koju nema znanstvenoga uporišta (poput pokušaja uvođenja tronaglasne uporabne norme). U uvodnome dijelu rada ujedno se iznosi stanje u nekim tipološki srodnim europskim tonskim jezicima: švedskome, norveškome, litavskome, letonskome i slovenskome. Stanje je u hrvatskome standardnom jeziku najbližnje onom u baltičkim jezicima – litavskome i letonskome – u kojima je dijalektna (a time i naglasna) raznolikost znatna (s tim da je u hrvatskome naglasni inventar znatno raznolikiji), pa je bilo nužno izabrati dijalektnu osnovicu. Naglasni je inventar hrvatskoga standardnog jezika istovjetan naglasnomu inventaru najraširenijih hrvatskih govora – novoštokavskih.

U središnjemu se dijelu rada naznačuju načela po kojima su se odabirali standardnojezični naglasni likovi: načelo sustavnosti (što je u najvećoj mjeri omogućila provjera naglasaka s pomoću sustava naglasnih paradigma), tradicijsko načelo (proučili su se deskriptivni i preskriptivni naglasni priručnici kako bi se stekao uvid u stvarno stanje), načelo normativne hijerarhije (primijenjeno kako bi se iz sustava izabrala normativno prihvatljiva rješenja), načelo ovjerenosti i potvrđenosti u uporabi (za što su poslužili i primjeri iz nenovoštokavskih idioma), načelo jednostavnosti (da bi se udio dvostrukih rješenja sveo na najmanju mjeru) i načelo gospodarnosti (kako obradba ne bi bila presložena). Također su izneseni primjeri obradbe po različitim naglasnim paradigmama i objašnjeni postupci odabira standardnojezičnih naglasnih likova. Na koncu je iznesen primjer moguće potpune provedbe načela normativne hijerarhije.

Literatura

ANIĆ, VLADIMIR. ²1994. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Školska knjiga. Zagreb.

ANIĆ, VLADIMIR. ³1998. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Školska knjiga. Zagreb.

ARj = *Rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, I–XXIII. 1881. – 1976. JAZU. Zagreb.

BABIĆ, STJEPAN; MOGUŠ, MILAN. 2010. *Hrvatski pravopis usklađen sa zaključcima Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika*. Školska knjiga. Zagreb.

- BARIĆ, EUGENIJA i dr. ²1997. *Hrvatska gramatika*. Školska knjiga. Zagreb.
- BROZOVIĆ, DALIBOR. 1971. Uz jedno vrijedno, ali i kontroverzno akcentološko djelo – razmišljanja o genezi, sustavu i normi. *Jezik* 19/4–5. 123–139.
- DELAŠ, HELENA. 2012. *Prozodija Šime Starčevića*. Pergamena. Zagreb.
- Det Norske akademis ordbok*. www.naob.no (pristupljeno 20. prosinca 2019.).
- HER = ANIĆ, VLADIMIR i dr. 2002. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Ur. Jojić, Ljiljana; Matasović, Ranko. Novi liber. Zagreb.
- HJS = BARIĆ, EUGENIJA i dr. *Hrvatski jezični savjetnik*. 1999. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Pergamena – Školske novine. Zagreb.
- HP = JOZIĆ, ŽELJKO i dr. 2013. *Hrvatski pravopis*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- IVIĆ, PAVLE. 1956. *Dijalektologija srpskohrvatskog jezika: Uvod u štokavsko narečje*. Matica srpska. Novi Sad.
- KAPOVIĆ, MATE. 2006. Naglasne paradigme o-osnovâ muškoga roda u hrvatskom. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 32. 159–172.
- KAPOVIĆ, MATE. 2010. O tobožnjoj neutralizaciji kratkih naglasaka u hrvatskom. *Croatica et Slavica Iadertina* 6. 47–54.
- KAPOVIĆ, MATE. 2015. *Povijest hrvatske akcentuacije*. Matica hrvatska. Zagreb.
- KAPOVIĆ, MATE. 2018a. Naglasak u rukopisnom rječniku Bartola Kašića (1599.). *Od dvojbe do razdvojbe. Zbornik radova u čast profesorici Branki Tafri*. Ur. Košutar, Petra; Kovačić, Mislav. Ibis grafika. Zagreb. 371–384.
- KAPOVIĆ, MATE. 2018b. Povijest glagolske akcentuacije u štokavskom (i šire). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 44/1. 159–285. doi.org/10.31724/rihjj.44.1.6.
- KARADŽIĆ, VUK STEFANOVIĆ. 1818. *Srpski rječnik istolkovan njemačkim i latinskim riječma*. Beč.
- KLAIĆ, BRATOLJUB. 1974. *Veliki rječnik stranih riječi, izraza i kratica*. Zora. Zagreb.
- KLAIĆ, BRATOLJUB. 2013. *Naglasni sustav standardnoga hrvatskog jezika*. Nova knjiga Rast. Zagreb.
- LÁSZLÓ, BULSCÚ. 1996a. Bilješka o književnome naglasku hrvatskome. *Suvremena lingvistika* 41–42. 333–391.
- LÁSZLÓ, BULSCÚ. 1996b. Općitbena bilježnost pri odredbi srbštine i hrvatštine. *Jezik i komunikacija*. Ur. Andrijašević, Marin; Zergollern-Miletić, Lovorka. Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku. Zagreb. 430–451.
- Lexin*. <https://lexin.nada.kth.se/lexin> (pristupljeno 20. prosinca 2019.).
- Lexin ordbøker*. <https://lexin.oslomet.no> (pristupljeno 20. prosinca 2019.).

- LIGORIO, ORSAT; KAPOVIĆ, MATE. 2011. O naglasku dvosložnih *o*-osnova s kratkosilaznim naglaskom u Dubrovniku. *Croatica et Slavica Iadertina* 7/2. 327–366.
- MARETIĆ, TOMO. 1899. *Gramatika hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika*. Kugli. Zagreb.
- MARTINOVIĆ, BLAŽENKA. 2018. Naglasna norma neutralnoga varijeteta suvremenoga hrvatskog jezika. *Od norme do uporabe I*. Ur. Mlikota, Jadranka. Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku – Hrvatska sveučilišna naklada. Osijek – Zagreb. 123–139.
- MARTINOVIĆ, BLAŽENKA; MATEŠIĆ, MIHAELA. 2018. U potrazi za kompetentnim govornikom. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu* 11. 153–168.
- MATASOVIĆ, RANKO i dr. 2016. *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika, I. svezak (A – Nj)*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- MATEŠIĆ, MIHAELA. 2009. Hrvatska ortoepija između norme i uzusa. *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti*. Ur. Badurina, Lada; Pranjković, Ivo; Silić, Josip. Disput. Zagreb. 291–305.
- MIĆANOVIĆ, KREŠIMIR, 2005. Hrvatski s naglaskom. *Od fonetike do etike. Zbornik o sedamdesetogodišnjici Josipa Silića*. Disput. Zagreb. 387–393.
- PHSJ = Pravopisna komisija. 1960. *Pravopis hrvatskosrpskoga književnog jezika s pravopisnim priručnikom*. Matica hrvatska – Matica srpska. Zagreb – Novi Sad.
- PRANJKOVIĆ, IVO. 2009. Za demokratizaciju hrvatske ortoepske norme. *Anagram*. www.hrvatskiplus.org/article.php?id=1825&naslov=za-demokratizaciju-hrvatske-ortoepske-norme (pristupljeno 16. studenoga 2019.).
- RAGUŽ, DRAGUTIN, 1997. *Praktična hrvatska gramatika*. Medicinska naklada. Zagreb.
- RHJ = ŠONJE, JURE (gl. ur.). 2000. *Rječnik hrvatskoga jezika*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža – Školska knjiga. Zagreb.
- SILIĆ, JOSIP; PRANJKOVIĆ, IVO. 2007. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Školska knjiga. Zagreb.
- Svensk ordbok*. <https://svenska.se> (pristupljeno 19. prosinca 2019.).
- ŠK = BIRTIĆ, MATEA i dr. 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Školska knjiga – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- ŠKARIĆ, IVO. 2006. *Hrvatski govorili!*. Školska knjiga. Zagreb.
- THOMAS, GEORGE. 1991. *Linguistic purism*. Longman. London – New York.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ. 2014. Naglasci u *Rječniku stranih riječi* i naglasnome priručniku Adolfa Bratoljuba Klaića u usporedbi sa *Školskim rječnikom hrvatskoga jezika*. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 40/2. 497–520.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ. 2020. O naglasnoj normi na temelju obradbe naglasaka u *Školskome rječniku hrvatskoga jezika* i *Hrvatskome mrežnom rječniku (Mrežniku)*. *Od norme do*

uporabe 2. Ur. Glušac, Maja. Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku – Hrvatska sveučilišna naklada. Osijek – Zagreb. 281–295.

VUKUŠIĆ, STJEPAN. 1982. Usporedbe dvaju novoštokavskih naglašivanja – stiničkog i Daničićeva. Prilog za uporabu normu hrvatskog književnog jezika. *Senjski zbornik: prilozi za geografiju, etnologiju, gospodarstvo, povijest i kulturu* 9/1. 283–366.

VUKUŠIĆ, STJEPAN; ZORIČIĆ, IVAN; GRASSELLI-VUKUŠIĆ, MARIJA. 2007. *Naglasak u hrvatskoj književnoj jeziku*. Nakladni zavod Globus. Zagreb.

The Morphological and Accentological Verbal System in *Mrežnik*

Abstract

This paper describes the morphological and accentological verbal system in *Mrežnik*. In the introductory part, the basic trends in the development of Croatian accentological norm from the 19th century until the present are analyzed with the focus on the influence of Croatian dialectologists, language historians, and accentologists on its development. The state-of-the-art in standard Croatian is compared to that in typologically similar European tonic languages. In the central part of the paper, principles of accentuation in *Mrežnik* are described and some examples of verbal accentuation are given.

Ključne riječi: *Mrežnik*, morfološko-naglasna obradba glagola, opće smjernice

Keywords: *Mrežnik*, Morphological and Accentological Verbal System, basic trends